

EUROPEISKT TERRITORIELLT SAMARBETE

Europeiskt territoriellt samarbete är det instrument inom sammanhållningspolitiken som används för att på ett gränsöverskridande sätt lösa problem och gemensamt utveckla olika geografiska områdens potential. Samarbetsinsatser stöds av Europeiska regionala utvecklingsfonden genom följande tre huvudkomponenter: gränsöverskridande samarbete, transnationellt samarbete och mellanregionalt samarbete.

RÄTTSLIG GRUND

Artikel 178 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF) och förordning (EU) nr 1299/2013 av den 17 december 2013

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Europeiskt territoriellt samarbete har varit en del av sammanhållningspolitiken sedan 1990. För programperioden 2014–2020 har man för första gången i den europeiska sammanhållningspolitikens historia antagit en särskild förordning som omfattar åtgärder inom ramen för europeiskt territoriellt samarbete som stöds av Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf). Europeiskt territoriellt samarbete är det instrument inom sammanhållningspolitiken som utformats för att lösa problem som överskrider nationella gränser och kräver en gemensam lösning och för att gemensamt utveckla olika geografiska områdens potential.

Det belopp som avsatts för Europeiskt territoriellt samarbete för budgetperioden 2014–2020 uppgår till 9,3 miljarder euro. Dessa resurser fördelas enligt följande:

1. 74,05 procent för gränsöverskridande samarbete. Dessa program syftar till att sammanföra regioner eller lokala myndigheter som har en gemensam gräns (land- eller sjögräns) i syfte att utveckla gränsområdet, använda deras outnyttjade tillväxtpotential och ta itu med gemensamma utmaningar. Dessa gemensamma utmaningar omfattar sådana frågor som dålig tillgång till informations- och kommunikationsteknik, dålig transportinfrastruktur, lokala industrier på tillbakagång, olämplig affärsmiljö, brist på nätverk mellan lokala och regionala förvaltningar, låga nivåer av forskning och innovation och lågt utnyttjande av informations- och kommunikationsteknik, miljöföroreningar, förebyggande av risker, negativa attityder gentemot grannländernas medborgare etc.
2. 20,36 procent för transnationellt samarbete. Dessa program omfattar större transnationella områden och syftar till att stärka samarbetet genom insatser

som främjar en integrerad territoriell utveckling mellan nationella, regionala och lokala enheter inom stora geografiska områden i Europa. Programmen inkluderar också sådant maritimt gränsöverskridande samarbete som inte täcks av gränsöverskridande samarbetsprogram.

3. 5,59 procent för mellanregionalt samarbete. Dessa program syftar till att effektivisera sammanhållningspolitiken genom insatser som främjar utbyten av erfarenhet mellan regioner inom sådana områden som utformning och genomförande av program, hållbar stadsutveckling och analys av utvecklingstrender inom EU:s territorium. Utbyten av erfarenhet kan omfatta främjandet av ömsesidigt fördelaktigt samarbete mellan innovativa forskningsintensiva kluster och utbyte mellan forskare och forskningsinstitutioner.

GEOGRAFISK TÄCKNING

I princip kan alla EU:s interna och externa landgränser, och sjögränser (regioner som ligger högst 150 km från varandra eller, när det gäller de yttersta randområdena, också mer än 150 km från varandra), stödjas genom gränsöverskridande samarbete. Kommissionen ska fastställa de områden som omfattas av transnationellt samarbete och därvid beakta makroregionala strategier och havsområdesstrategier samt erbjuda medlemsstaterna möjligheten att lägga till angränsande områden. Mellanregionalt samarbete kommer att omfatta hela EU:s territorium. De yttersta randområdena får kombinera gränsöverskridande och transnationella samarbetsinsatser i ett och samma samarbetsprogram.

Tredjeländer får också delta i samarbetsprogram. I sådana fall kan även det europeiska granskapsinstrumentet och instrumentet för stöd inför anslutningen användas för att finansiera samarbetsåtgärder.

TEMATISK KONCENTRATION

I syfte att maximera sammanhållningspolitikens effekter och bidra till genomförandet av EU 2020-strategin, måste Eruf-stöd till programmen för europeiskt territoriellt samarbete inriktas på ett begränsat antal tematiska mål^[1] som har en direkt anknytning till strategins prioriteringar. I förordningen som reglerar Eruf^[2] fastställs en förteckning över investeringsprioriteringar i anslutning till varje tematiskt mål. Dessa kompletteras också av ytterligare prioriteringar som anpassats till det europeiska territoriella samarbetets särskilda behov.

Gränsöverskridande och transnationella program får vara inriktade på maximalt fyra tematiska mål. För mellanregionalt samarbete finns ingen sådan begränsning. Exempel på prioriterade stödåtgärder inom programmen för europeiskt territoriellt samarbete:

1. Gränsöverskridande samarbete: Främja hållbar och högkvalitativ sysselsättning och stödja arbetskraftens rörlighet genom att integrera gränsöverskridande arbetsmarknader, främja social integration och integration av samhällen över

[1]De tematiska målen anges i artikel 9 i förordning (EU) 1303/2013 av den 17 december 2013.

[2]Artikel 5 i förordning (EU) nr 1301/2013 av den 17 december 2013.

gränserna, utveckla och genomföra gemensamma program för utbildning och yrkesutbildning etc.

2. Transnationellt samarbete: Förbättra den institutionella kapaciteten och effektiviteten hos myndigheter och berörda parter och bidra till effektiv offentlig förvaltning genom utveckling och genomförande av makroregionala strategier och havsområdesstrategier.
3. Mellanregionalt samarbete: Förbättra den institutionella kapaciteten och effektiviteten hos myndigheter och berörda parter och bidra till effektiv offentlig förvaltning genom spridning av god praxis och sakkunskap, främjande av utbyte av erfarenheter etc.

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR SAMARBETSPROGRAM

Eftersom flera medlemsstater är involverade i utformningen och genomförandet av samarbetsprogram, avser bestämmelserna i anslutning till europeiskt territoriellt samarbete flera specifika frågor såsom fördelning av ansvar vid eventuella finansiella korrigeringar, förfaranden för de respektive förvaltningsmyndigheternas inrättade av ett gemensamt sekretariat, särskilda förfaranden för involvering av tredjeländer eller -territorier, krav avseende genomföranderapporter etc.

Medlemsstater som deltar i samarbetsprogrammen ska utse en gemensam förvaltningsmyndighet, en gemensam attesterande myndighet och en gemensam revisionsmyndighet. Vidare ska förvaltningsmyndigheten och revisionsmyndigheten vara belägna i samma medlemsstat.

Den regel att varje medlemsstat ska införa nationella regler för stödberättigande utgifter (som gäller för andra program inom ramen för Eruf,), är inte lämplig för europeiskt territoriellt samarbete. Därför skulle en tydlig regelhierarki för stödberättigande utgifter fastställas på europeisk nivå.

Dessutom medför flera länders deltagande högre administrativa kostnader. Därför har man fastställt ett högre utgiftstak för tekniskt bistånd än för andra program.

FÖRSLAG TILL EU:S SAMMANHÅLLNINGSPOLITIK EFTER 2020

I maj 2018 lade kommissionen fram nya förslag till förordningar om EU:s sammanhållningspolitik efter 2020. Bland dessa finns en förordning om särskilda bestämmelser inom målet europeiskt territoriellt samarbete (Interreg). I framtiden kommer det europeiska territoriella samarbetet förmodligen att bestå av fem komponenter:

- gränsöverskridande samarbete,
- transnationellt samarbete och havssamarbete,
- de yttersta randområdenas samarbete,
- interregionalt samarbete, och
- interregionala innovationsinvesteringar.

Den föreslagna förordningen fastställer också två särskilda mål för Interreg:

- bättre styrning av Interreg, och
- ett tryggare och säkrare Europa.

Kommissionen föreslår att 8,4 miljarder euro ska anslås till europeiskt territoriellt samarbete under perioden 2021–2027.

Denna förordning omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet, där parlamentet är jämställt med rådet. Detta innebär att dessa två institutioner före utgången av 2020 måste enas om de framtida reglerna för det europeiska territoriella samarbetet. I mars 2019 avslutade parlamentet sin första behandling.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Eftersom förordningen om europeiskt territoriellt samarbete omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet har Europaparlamentet kunnat vara med och bestämma om dess innehåll på samma villkor som rådet. Parlamentet förespråkade att den befintliga strukturen för europeiskt territoriellt samarbete skulle bibehållas med dess tre olika programtyper.

Europaparlamentet uppmärksammade de specifika utmaningarna i de yttersta randområdena och införde, i syfte att underlätta gränsöverskridande samarbete vid sjögränser i dessa områden, större flexibilitet avseende 150 km-regeln. Tack vare Europaparlamentets initiativ kan de yttersta randområdena också, i ett enda program för territoriellt samarbete, kombinera Eruf-anslag för gränsöverskridande och för transnationellt samarbete. Dessutom infördes särskilda regler i syfte att tillgodose behoven hos de yttersta randområden som samarbetar med tredjeländer.

När det gäller transnationellt samarbete lyckades Europaparlamentet med framgång hävda sin åsikt att kommissionen måste ta hänsyn till befintliga och framtida makroregionala strategier och havsområdesstrategier när den fastställer förteckningen över de områden som är berättigade till stöd.

Europaparlamentet införde större flexibilitet i reglerna på två sätt: nämligen genom att inrikta 80 procent av medlen på fyra tematiska mål och låta de resterande 20 procenten förbli öppna, och genom att införa en flexibilitetsmarginal på 15 procent för överföring av medel mellan gränsöverskridande och transnationella komponenter.

Europaparlamentet anser att förteckningen över olika investeringsprioriteringar har anpassats till de specifika behoven för europeiskt territoriellt samarbete. Genomförandebestämmelserna för samarbetsprogram har effektiviserats, vilket innebär en minskning av antalet myndigheter som är involverade i programmets genomförande och ett förtydligande av deras respektive ansvarsområden. Kraven på innehåll när det gäller samarbetsprogram och genomföranderapporter har finjusterats i syfte att minska den administrativa bördan för programmyndigheter.

Europaparlamentet har med kraft försvarat nödvändigheten att förbättra det europeiska territoriella samarbetet, i synnerhet genom att

- stärka det europeiska territoriella samarbetet som ett särskilt mål för EU:s sammanhållningspolitik, med stöd av en solid finansieringsnivå för hela perioden 2014–2020, och
- finna rätt balans för tematisk koncentration i syfte att göra den tillräckligt stark för att vara i linje med 2020-målen, men också tillräckligt flexibel för att kunna anpassas till de olika behoven för gränsöverskridande och transnationellt samarbete,
- förbättra förvaltningen och revisionen av programmen för att garantera att goda resultat kan uppnås.

Jacques Lecarte / Marek Kołodziejski
04/2019

